

## O profesie prestigioasă

De la Ecclesiast („*Vremea tuturor lucrurilor*”) până la moraliștii contemporani, există convingerea unanimă privitoare la corelația dintre timp și prosperitate, prestigiu, afirmare, care subînțelege următorul adevăr: nu este suficient să ai anumite calități, ci este nevoie ca aceste calități să se manifeste într-un context favorabil. Profesiile, cel puțin în țara noastră, au avut în perioada modernă și contemporană a României preeminențele lor. Astfel, la cumpăna secolelor XIX-XX, avocatura devine o profesie pusă în evidență și apreciată. Era consecința juridicismului foarte puternic din democrațiile europene, iar țara noastră se afla într-un proces de *aggiornamento*. Opera lui Caragiale are multe personaje avocați, celelalte categorii înrudite, îndeobște magistrații, fiind așezate într-un con de umbră. Iarăși, medicii nu erau foarte importanți în percepția publică, deși bună parte dintre ei veneau cu diplome obținute în Occident, îndeosebi în Franța.

În perioada interbelică este bine reliefat ofițerul, considerat pe atunci o partidă foarte bună. Ofițerul din vremea aceea se deosebea foarte mult de cel din timpul regimului comunist sau de cel din zilele noastre. Orice ofițer, chiar și un tânăr locotenent, avea o ordonanță (gradele superioare puteau să aibă chiar două), adică un

valet plătit de stat care putea fi folosit după nevoile și bunul plac al deținătorului. Dacă un ofițer, indiferent de grad, ducea ceva în mână, fie o valiză, fie o sacoșă cu fructe, risca să fie consemnat. Alte reguli prevedeau faptul că, deși gradul inferior îl saluta reverențios pe cel superior, dacă un căpitan trecea pe stradă cu soția sau logodnica și se întâlnea cu un maior sau colonel, în situația aceasta gradul superior saluta, dat fiind că era o femeie la mijloc. Nu se putea ca, în afară de uniformă, care era foarte elegantă, acest personaj să nu atragă. Dacă deschidem unul din strălucitele romane ale lui Camil Petrescu, *Ultima noapte de dragoste, întâia noapte de război*, vedem că ofițerii, chiar și pe front, au niște maniere cât se poate de frumoase, iar discuțiile sunt de un nivel destul de înalt, lipsite de orice miticisme. De altfel, corpul ofițeresc de dinainte de Primul Război Mondial a dat poeți, scriitori, chiar un prozator remarcabil, cum a fost generalul în retragere Gheorghe Brăescu, adoptat de Lovinescu și de Cenaclul „*Sburătorul*”.

Întrucât literatura a fost și continuă să rămână oglinda unei epoci, nu este lipsit de interes să constatăm că trei dintre cei mai importanți prozatori români, într-o perioadă de 20 de ani (1960-1980), au protagoniști medici în romanele lor. Astfel, în anul 1962, Marin Preda tipărește romanul *Risipitorii*, o carte prin care, după marele succes obținut de volumul I din *Moromeții*, căuta să investigheze și alte medii decât cel rural care îl consacrase. Romanul *Risipitorii* are ca protagoniști doi medici: doctorii Munteanu și Sârbu. Astăzi se știe că modelul primului medic i-a fost inspirat de doctorul Brătescu, ginerele Anei Pauker. De altfel, scriitorul

tratează ca pe un eșec ceea ce părea o bună afacere: căsătoria cu fiica unei familii din protipendada roșie, întrucât prețul plătit era mai mare decât părea, doctorul Munteanu renunțând, în felul acesta, la o femeie care ținea la el și cu care se potrivea. Cartea a fost reeditată în 1965 cu unele modificări.

În două dintre romanele scriitorului Augustin Buzura, el însuși medic cu specialitatea psihiatrie, fără să fi profesat, personajele principale sunt medici: psihiatrul Mihai Bogdan în *Absenții* (1970), respectiv eroul romanului *Orgolii* (1977), doctorul și reputatul cercetător Cristian. De altfel, ambele romane își consumă acțiunea în mediul medical, fie în laborator, fie spitalicesc.

Alt scriitor foarte important, Nicolae Breban, tipărește în 1973 o carte remarcabilă, *Îngerul de gips*, al cărei personaj este doctorul Minda, un om rasat, cultivat, care intră însă într-un proces de decădere ireversibilă.

Dacă ne întoarcem în perioada interbelică, nu vom găsi personaje profesând medicina la niciunul din marii prozatori ai vremii, Camil Petrescu, Liviu Rebreanu, Gib I. Mihăescu... Nici în opera industriuosului romancier popular Cezar Petrescu. În schimb, în proza românească postbelică de raftul doi și trei, întâlnim destul de mulți medici. Și este firesc să ne întrebăm care este sursa prestigiului acestei profesii, paradoxal într-un regim totalitar. Pentru asta trebuie să spunem că atunci când a fost ecranizat romanul *Orgolii* al lui Augustin Buzura, regizorul a pus accent pe un detaliu al perioadei 1960-1980: medicii din film sunt impecabil îmbrăcați. Hainele cad pe ei ca turnate, îndeosebi

în cazul protagonistului interpretat de marele actor Victor Rebengiuc. Or, această distincție vestimentară, care a fost o realitate, nu putea să nu frapeze și să impună. Se zice că în acea perioadă un medic venit din provincie în București a trezit un murmur de dezamăgire în rândul noilor colegi întrucât purta o canadiană, veșmânt considerat firesc pentru un șofer de camion, un instalator sau un gestionar, dar nu pentru un medic.

Prestigiul medicilor din pomenita epocă nu decurgea exclusiv din faptul că însănătoșeau oameni, salvau vieți, ci și din atitudinea lor, pe care o deprinseseră, de cele mai multe ori, de la somitățile medicale interbelice care au continuat să predea în facultățile de medicină din București, Iași, Cluj și Timișoara până la sfârșitul anilor '70. Bună parte din medici frecventau concertele Filarmonicii sau cel puțin spectacolele de operă. A existat și există până astăzi o orchestră a medicilor, axată, evident, pe muzică simfonică și care dădea și dă spectacole. Medicii din orașele mari puteau fi văzuți la expoziții, unii dintre ei erau colecționari de tablouri și în bibliotecile lor se găseau albume Skira, cu reproduceri de calitate, tipărite în Elveția și care se găseau în librăriile noastre. Să nu uităm că această profesiune, care în anii '60-'80 avea trăsăturile unei caste, a dat, în afară de alte valori, un mare scriitor și martir creștin – doctorul Vasile Voiculescu – și un mare pictor, în persoana lui Ion Țuculescu, ale cărui tablouri au panotat întreg pavilionul românesc, la mijlocul anilor '60, la Bienala de la Veneția.

Pare greu de crezut că marele neurochirurg Constantin Arseni i se adresa lui Nicolae Ceaușescu cu „*dumneata*”, nu cu „*dumneavoastră*”. Prestigiul intelectual, cultural se corela mai ales la câteva celebrități, precum profesorii Theodor Burhele, Grigore Benetato, Petre Vancea, Octavian Fodor și alții, cu o prestață care impunea inclusiv autorităților comuniste. Această prestață naturală profesorii facultăților noastre de medicină le-au sugerat-o și chiar le-au transmis-o studenților. În general, asta făcea chiar dintr-un medic tânăr un personaj exponențial, echivalent al avocatului din timpul României Regelui Carol I sau al ofițerului interbelic. De altfel, în cartierele semicentrale bucureștene, ca și în cele de decentă periferie, persoanele cele mai importante continuau să fie, pentru locuitori, medicul și preotul. Există multe mărturii legate de activitatea nemijlocită a medicilor – și mă gândesc la cele lăsate de soția indianistului Sergiu Al. George, mult apreciat de Mircea Eliade.

Medicii au constituit o excepție în România comunizată și îi putem considera gentlemenii perioadei postbelice, îndeosebi ai deceniilor amintite, răstimp care a coincis și cu o liberalizare indenegabilă.

Paradoxul pe care îl trăim astăzi este că în ciuda faptului că admirația pentru știința medicală este în creștere, respectul față de cei ce o practică este în continuă scădere. Această dezamăgire nu trebuie văzută ca un aspect inevitabil al vieții moderne ci mai degrabă ca o alegere conștientă a medicilor de a căuta succesul lumii și confortul material. Datorită poziției lor privilegiate de martori ai vulnerabilității umane, medicii au datoria de a-și dezvolta

propria personalitate reîncălzind medicina, declanșând o influență pozitivă în viața modernă.

În încheiere, aș spune că medicul trebuie să-și dea seama de noblețea vocației sale pentru a cultiva gusturile plăcute sufletului.